

Johanna Takman
Avdelningen för Ekonomisk statistik och analys

Möte i användarrådet för statistik över miljö och miljöräkenskaper den 6 maj 2024

Närvarande

Anne Lidgard, Vinnova (Ordförande)
Emma Carlén, Naturvårdsverket
Jessica Alvsilver, Naturvårdsverket
Emmelie Johansson, Havs- och vattenmyndigheten
Holger Johnsson, SLU
Magnus Bång, Jordbruksverket
David von Below, Konjunkturinstitutet
Daniel Smith, Vattenmyndigheterna
Martin Larsson, Klimat- och näringslivsdepartementet
Carl-Henrik Eriksson, KEMI
Nancy Steinbach, Tillväxtanalys
Anna Redner, LRF
Julia Hytteborn, SMED Luft

Från SCB

Petra Nilsson ESA/MS
Annika Damm, ESA/MS/MEM
Johanna Takman, ESA/MS/MEM (sekreterare)
Ylva Andrist Rangel, ESA/MS/LE
Nils Brown, ESA/MS/MEM

Frånvarande

Ingen

1-3 Mötets öppnande, dagordning samt förra mötets anteckningar

Anne Lidgard öppnade mötet och hälsade alla deltagare välkomna.
Dagordningen godkändes efter att punkt 8 och punkt 9 bytte plats med

varandra. Mötesanteckningarna från föregående möte den 19 oktober 2023 antogs utan ändring.

4 Aktuellt från SCB

Vad gäller det kommande budgetunderlaget (2025–2027) planerar SCB att bland annat äska medel för konsekvenserna av att allmänna företagsregistret ska bli öppna data i enlighet med EU:s öppna data-direktiv, arbetet med att införa nya SNI-koder i företagsregistret och i den ekonomiska statistiken, samt arbetet med modernisering av insamlings- och produktionssystem.

SCB har börjat hämta in yrkesuppgifter från Försäkringskassan. Det handlar om yrkesuppgifter som Försäkringskassan samlar in och använder i samband med handläggning av förmånsärenden såsom sjuk- och graviditetspenning. Uppgifterna täcker grupper som saknar eller har en inaktuell yrkesuppgift, samt information kring småföretagare. Tanken är att inhämtningen från Försäkringskassan kan komplettera befintliga källor i Yrkesregistret. En del utredningsarbete kvarstår dock för att utreda källans användbarhet.

Årsrapporten om Sveriges officiella statistik (SOS) publiceras den 4 april och består av två delar:

- Sammanställning över SOS-systemet med kostnader för officiell statistik, produkter, uppgiftslämnararbete etc. samt en redogörelse för konsuppdelad officiell individstatistik.
- Analys av kvalitetsutvärderingen av den officiella statistiken.

Förhandlingen avseende förordningen om den europeiska statistiken är avslutad. Det återstår nu för Parlamentet att anta förordningstexten innan Rådet formellt kan anta förslaget till revidering av förordningen.

Den 1 januari 2024 trädde en ny föreskrift i kraft, den avser offentliggörande av officiell statistik m.m. I den nya föreskriften sägs bland annat att officiell statistik ska finnas som öppna data.

Den 21 okt är det dags för Statistikdagen - SCB:s årliga konferens för statistikanvändare. Det blir ett helgdagsarrangemang på Kulturhuset i Stockholm med möjlighet att även delta digitalt.

5 Runda runt bordet

Kemikalieinspektionen - KEMI

- KEMI har nyligen publicerat överblicksstatistik om kemikalieanvändning år 2022. Det finns tabeller på hemsidan att ladda ner. Statistiken visar att både produktion och införsel av kemikalier hade en tydlig nedgång under pandemin, men att nivåerna år 2022 återigen är samma som innan pandemin. Det

går även att se branschtrender. Till exempel visas en nedgång för många kemiska produkter i byggsektorn.

- Det kommer publiceras statistik från två statistikprodukter om bekämpningsmedel innan sommaren för referensår 2023. Försålda mängder och hektardoser.
- Det kommer komma en rapport efter sommaren för ett internt projekt (ej officiell statistik). I projektet lyfter man fram produktgrupper. Temat är konsumentanvändning. Man tittar bland annat på vad det innebär det att följa upp ämnen enligt EU kandidatlistan.
- Vad gäller budgetläget finns idag ett tillfälligt anslag sen ca 10 år som antas upphöra år 2025. Det medför att anslaget blir ca 10% lägre. Anpassningar behöver därför göras i form av anställningsstopp och olika besparingar. Vissa produkter behöver moderniseras men det behöver troligtvis vänta på grund av budgetläget.

Havs- och vattenmyndigheten

- Anna Ledin är ny GD sen i april.
- Det är ett ansträngt ekonomiskt läge. Man ser över lokalkostnader, avslutar provanställningar, har anställningsstopp, inga återanställningar när någon slutar för att undvika varsel. Mycket handlar därför om prioriteringar.
- I vårbudgeten för år 2024 fick man 10 mnkr extra för att förkorta tillståndprocesser för fossilfri elproduktion.
- Omprövning av vattenkraftverkens miljötillstånd (NAP).
- En första version av webverktyget Vattentrender har lanserats. Det kan bland annat användas för att se trender i miljöövervakningsdata.

Vattenmyndigheterna

- Arbetar med implementering av Dricksvattendirektivet.
- Har skickat in en EU-rapportering om vattenförvaltning, cykel 2022-2027.
- Interimsrapportering blir 2025.
- NAP (Nationella planen för miljötillstånd) pausad, men mycket arbete pågår.
- Utvecklar VISS2 som är ett vatteninformationssystem. Fokus på statusklassificering.
- Åtgärdsanalyser 2025.

Jordbruksverket

- Arbetar i ett gemensamt uppdrag med Naturvårdsverket om att ta fram styrmedel och åtgärder för att minska ammoniakavgång från jordbruket. Sverige har ett överträdelseärende eftersom vi idag inte klarar EU:s takdirektiv. Man behöver därför ta fram

kombinationer av styrmedel och åtgärder som gör att vi klarar takdirektivet i framtiden. Arbetet kommer redovisas senast 30e augusti.

- Det förs diskussioner med SMED Luft om man kan tillämpa deras beräkningsmetoder och med SCB angående data.
- Det pågår en översyn av EU:s nitratdirektiv. Först en utvärdering av nuvarande direktiv, vilket i förlängningen kan leda till förändring. Jordbruksverket representerar Sverige i nitratkommittén.
- Var fjärde år sker en rapportering om hur nitratdirektivet genomförs i Sverige. Här ingår en del växtnäingsstatistik från SCB. Denna rapportering har nyligen levererats.

Naturvårdsverket

- Det tuffa budgetläget har lett till att Naturvårdsverket varslat 64 tjänster i början av året. Det sker en omplaceringsprocess och är nu 29 tjänster kvar som ska kretsas och troligtvis kommer sägas upp i juni. De stora nedskärningarna kommer 2025.
- Budgetläget skiljer sig för olika delar av NV där några avdelningar har överskott och andra underskott. Till exempel drabbades S-avdelningen (cirkulär ekonomi m.m.) extra hårt efter att de avslutat ett uppdrag om plast. Även åtgärder för värdefull natur har skurits ned. För vissa områden gör man i stället permanenta satsningar och Klimatklivet behöver mer personal.
- Det pågår en utredning om en ny jakt- och viltvårdsmyndighet som ska redovisas januari 2025. Då kommer det området i så fall försvinna från NV.
- Naturvårdsverket har blivit beredskapsmyndighet för avfall och avlopp.
- Regeringsuppdrag om livsmedel, dricksvatten och avlopp.

Avdelningen för biologisk mångfald

- Referensarealsuppdraget lämnades in i slutet av mars med förslag på revideringar av referensarealer. Hänger ihop med restaureringsförordningen vars beslut blivit uppskjutet.
- Det pågår mycket indikatorarbete både på EU och nationell nivå för Kunming-Montreal-avtalet. Hur ska vi mäta att vi uppnår målen?
- Nytt statligt stöd för att återställa ängs- och betesmark. Naturvårdsverkets roll är att ta fram föreskrifter för stödet.

Klimatavdelningen

- På Klimatavdelningen sker det organisatoriska satsningar i och med Klimatklivet. Finns enheter för jordbruk, industri och transporter. Där anställs det folk.
- Det sker en utökad verksamhet i och med EU ETS 2 som ska implementeras 2027. Där hamnar vissa av de som omplaceras på NV. Det pågår även förberedelser inför klimattullar.
- Just nu pågår mycket arbete med utsläppsstatistiken, Regeringens klimatredovisning. De följer statistik och tittar på scenarier. Med beslutade styrmedel når vi varken nationella eller EU:s klimatmål.
- Arbete pågår med att Sverige ska leverera en nationell energi- och klimatplan till EU (var 5e år). Scenarier och beskrivning av styrmedel och åtgärder. Energimyndigheten och Jordbruksverket är också inblandade.
- Flera regeringsuppdrag om förordningar för den icke-handlande sektorn utanför EU ETS, inklusive LULUCF.
- Nya analyser om 2040-mål. Många länder har tagit ställning för mål om att minska utsläppen med 90 % jämfört med 1990. Sverige har dock inte tagit ställning till detta än. EU har modellerat olika scenarier för bland annat jordbruk och markanvändning.
- NV har eller bidrar till några regeringsuppdrag kopplat till jordbruk: Ammoniakåtgärder, klimateffektivt jordbruk, arbetsmaskiner.
- Preliminär statistik om växthusgasutsläpp 2023 kommer den 19e juni.

SMED Luft

- Slutgiltig statistik för 2022 är publicerad, men ej rapporterad till FN än. Naturvårdsverket brukar rapportera i april, men det kommer i stället bli senare i december på grund av nya tabeller och rapporteringssystem.
- Snabbstatistiken kommer den 19e juni.
- SMED Luft har snart startmöte med Naturvårdsverket.
- Utvecklingsprojekt om inventeringen av växthusgaser och luftföroreningar pågår. Använder en ny EMEP Guidebook. Ammoniak från mineralgödsel kommer att höjas mycket och räknas då om för hela tidsserien.
- Arbetar med några rapporter som NV beställt. Testberäkningar ska göras av SMED för metan från rötning av stallgödsel (biogasproduktion).
- Guidelines för växthusgaser har uppdateringar om gödsellagring.
- Rapport där SLU sett över metoden för beräkning av fodermältning (hur mycket släpper en ko ut). Detta har en stor påverkan på Sveriges utsläpp. Man tror att fodertillsatser ska

kunna minska utsläppen från kor och EU ser det som en effektiv åtgärd.

- Emissionsfaktorer (EF) för ammoniak kommer höjas. Man har gått igenom litteraturen inför uppdateringen av EMEP Guidebook. Hela tidsserien kommer höjas vid omräkning, även referensnivån, vilket gör att detta inte kommer påverka Sveriges möjlighet att nå takdirektivet. Vad gäller mineralgödsel kommer de gamla klasserna vara kvar, men fler klasser har klumpats ihop.

Klimat- och näringslivsdepartementet

- Regeringen tog klimatanpassningsstrategi för en månad sen. Ska skapa bättre förutsättningar för mål och beslutsunderlag.
- Utredning om samhälle anpassat till klimatförändringar.
- Man tittar på om kommunerna bör ha samordningsansvar för klimatanpassning.
- Havsmiljöproposition avses läggas till riksdagen innan sommaren.
- Budgetpropositionsarbete.

Konjunkturinstitutet

- Miljöekonomiska enheten är ca en femtedel av myndigheten och arbetar med klimatpolitik. Det händer mycket på den fronten och har varit mycket uppdrag på senaste tiden.
- Nyss avslutat ett uppdrag om elasticiteter.
- Arbete om prisutveckling. Företagens prissättning i dagligvaruhandeln.
- Pågående arbete om drivmedelspriser. Man tittar på orsaker till variationer samt konsekvenser för ekonomin. Projektet pågår till december.
- Mycket fokus på gröna omställningen, särskilt på industriomställningen i Norrland. Försöker förstå förutsättningar för att planer ska bli verklighet. Vilka konsekvenser får omställningen till grönt stål på övriga ekonomin. Vad innebär den ökade elförbrukningen? Man modellerar detta i den miljöekonomiska modellen EMEC, där det pågår modellutveckling för att gå över till grönt stål. Det kommer gå åt jättestora mängder el vid övergången till grönt stål och man ställer sig därför frågan om det är genomförbart. Till exempel vätgasreduktion hos SSAB. Gå från att exportera järnmalm till att exportera järnsvamp (direktreducerat järn).

LRF

- Fokusfråga hela 2024 är jordbrukets gröna omställning.
- Under våren har en rapport om kostnaderna för jordbrukets gröna omställning presenterats för ett 40-tal myndigheter,

organisationer och företag. Omställningen inkluderar fossilfritt, biologisk mångfald, ingen övergödning och åtgärder för klimatanpassning. Rapporten visar att det behövs andra finansieringsmodeller. I höst ska LRF jobba vidare med detta och visa på hur stor minskningen av växthusgaserna kan bli utifrån de åtgärder som de beräknat kostnader för.

- Flera olika EU-lagförslag. Mycket jobb med markdirektivet. Försöker förstå och komma med bra förslag på förändring.

Tillväxtanalys

- Tillväxtanalys har nyligen publicerat 3 rapporter:
- 1. Samhällsekonomisk analys av datahallarna och de energiskatteavdrag de haft. Data har använts från miljöräkenskaperna. Resultaten visar att energiskatteavdragen har gynnat utländska aktörer. Skatten togs nyligen bort och nu behöver man betala full skatt igen.
- 2. Science based targets. Här ville de använda data från SCB men det fanns inte full täckning. KTH grävde då fram egen data. Har ett kommande samarbete med miljöräkenskaperna.
- 3. FIFS åt Regeringskansliet. Hur mkt pengar betalar man ut inom företagsgynnande, beskattning m.m. Här har man föreslagit en ny modern datainsamlingsteknik med API-lösningar på myndigheterna för att komma åt data.
- Hade en förhoppning att bidra till multiregionalt input-outputarbete i samarbete med miljöräkenskaperna, men det blir ej av.
- Uppdraget TRANSFORMA är på gång om näringslivets gröna omställning. Plattform som utgår från OECD ramverk. Beställt uppdraget från SCB och kommer utgå mycket från SCB-data. Man vill använda Gapminder för att visualisera. De kommer be folk att skriva artiklar och analyser åt dem inom uppdraget och kommer eventuellt kontakta personer i användarrådet för detta.
- Statistikfrämjandet, en oberoende organisation, tänker fokusera på avhandlingar inom miljö och statistik. Det kan därför vara av intresse att kika på detta.

SLU

- Använder jordbruksstatistiken, såsom den om gödselmedel och odlingsåtgärder. Utför beräkningar av växtnäring förluster från jordbruket till yt- och grundvatten.
- Kommer snart publicera en rapport med omräkningar av tidigare års beräkningar. Använder här en uppdaterad metod för hela tidsserien och tittar på hur stora förändringarna i växtnäringläckage är sedan 1995 och vad som orsakar detta.

6 Nytt från miljöräkenskaperna

Johanna Takman presenterade nytt från miljöräkenskaperna.

- Presentation av statistik som publicerats 2024.
- Revidering av årsutsläppen kommer publiceras 23e maj.
- Produktionen löper på som den ska. Miljömotiverade subventionerna kommer dock publiceras ca 1 månad senare än först planerat.
- Förhandlingar klara för nya EU-förordningen om miljöräkenskaper. Detta innebär att det blir obligatoriskt att publicera statistik om skogsräkenskaper, miljömotiverade subventioner och ekosystemtjänster. Det kommer även en ny modul för investeringar i miljösektorn samt en ny klassificering (Classification of environmental purposes).
- Flera avslutade och pågående EU-finansierade projekt på miljöräkenskaperna för att möta de ökade kraven.
- Miljöräkenskaperna kommer söka EU-medel för fler projekt för att möta de ökade kraven.
- Sista april levererade miljöräkenskaperna regeringsuppdraget om exportens klimateffekter. En rapport och statistiktabeller finns nu på miljöräkenskapernas hemsida på scb.se.

Under presentationen ställdes några frågor rörande ansvariga myndigheter för skogsräkenskaperna. Det ställdes även frågor rörande hur statistiken från regeringsuppdraget ska användas av Regeringskansliet.

7 Nytt från växtnäringsstatistiken

Ylva Andrist Rangel presenterade nytt från växtnäringsstatistiken.

Ordinarie produktion

- Publicerat Odlingsåtgärder 2022 den 30e november. Det är 3 år till nästa rapport. Inkluderar ny statistik: odling av fånggröda utan miljöstöd. Endast få företag uppgav att de strukturerat. Därför kunde inga skattningar publiceras för detta.
- Den 25e april publicerades Försäljning av mineralgödsel för jord- och trädgårdsbruk 2022/23. Kraftig ökning av kadmium.
- På förfrågan kan man få tabeller från gödselmedelsundersökningen 2022 uppdelade på gröd- och länsnivå.
- Remissvar på Jordbruksverkets rapport om nitratdirektivet.
- Många möten och samarbeten på gång om ammoniak och växthusgasberäkningar.
- Kväve- och fosforbalanser för jordbruksmark 2022 kommer publiceras i november.
- Utreder nya datakällor. Exempelvis Agronod (Lantbrukets dataplattform) och satellitdata.

Internationellt

- Omröstning i ESSC om SAIO genomförandeförordning gällande växtnäring, 22 maj, Luxemburg.
- "Webinar on best practices in the nutrients balances". Finland, Frankrike och Nederländerna presenterade.
- Ska söka EU-finansiering om användning av satellitdata inom växtnäringstatistiken (skörderester och jordbearbetning), deadline 4 jun.

EU-finansierat arbete om SAIO (statistics on agricultural input and output).

- WP 1. Ny statistik över skörderester
- WP 2. Översyn av koefficienter för grödor och stallgödsel
- WP 3. Kvalitetskontroll och harmonisering med emissionsberäkningarna för ammoniak och växthusgaser

Förberedelser inför höstens urvalsundersökning om Skörderester 2024 pågår. Kommer inkludera ny fråga om stubbhöjd.

8 Statistik om ekosystemtjänster

Nils Brown från miljöräkenskaperna, SCB, presenterade om den nya statistiken som miljöräkenskaperna arbetar för att ta fram om ekosystemtjänster. Resultat presenterades från ett EU-finansierat projekt som miljöräkenskaperna rapporterade till Eurostat i mars 2024.

Det ställdes en del frågor under presentationen gällande detaljer för de mått som används.

9a) Nya databehov inom SAIO

Ylva Andrist Rangel höll en presentation om nya databehov inom SAIO (statistics on agricultural input and output).

Presentationen innehöll information om:

- Grundförordningen
- Områden och tema
- Genomförandeförordning – växtnäring

9b) Återkoppling gällande åtgärder i jordbruket

De berörda organisationerna i användarrådet fick ge återkoppling om hur de arbetar med att följa upp och kvantifiera effekten av åtgärder i jordbruket.

LRF

- Life IP Rich Waters (två slutrapporter kommer inom kort)

- Arbetsgrupp med Jordbruksverket och Vattenmyndigheterna. Fått fram siffror för skyddszoner med GIS. Visar på 10 % mer än stödstatistiken. Lantmäteriet har hittat metod för våtmarker.
- Ansökningar om stöd för åtgärder för vattenvård. Kommer finnas med i SAM fr om 2024.
- Nya strategiska planen är mest ansökningar och beslut för bifall.
- Rundabordssamtal på KSLA om att mäta biologisk mångfald.

Jordbruksverket

- Finns ammoniakåtgärder som inte kommer med i beräkningarna? Frågan togs upp i rapport inför uppdatering av det nationella Luftvårdsprogrammet. Handlar om behov av emissionsfaktorer och indata. En sak som inte är med är tex utfodringsåtgärder. Går inte att enkelt kvantifiera, då det är väldigt olika hur man tillämpar dessa och därmed svårt att samla in data.
- Översyn av emissionsfaktorer. SLU har gjort litteraturstudie över ammoniakförluster i stall. Ska inarbetas i beräkningar. Hela tidsserien kommer uppdateras.
- Är på gång att se över emissionsfaktorer för spridning och lagring av stallgödsel.

SMED

- Flytgödsel eller fastgödsel påverkar.
- Spridningsmetoder
- För kväveexkretion, Nex, försöker de se över vad som händer över tid. Åtgärder i foder (som påverkar fodersmältning) fångas inte upp.
- Träckmängden påverkar hur mycket metan det blir från gödsel. Fångas delvis in men med fördröjning.
- Vissa åtgärder som inte används i större utsträckning fångas ej in.
- Lustgasavgång från gödselspridning är samma faktor (1 %) oavsett hur man applicerar gödseln (spridningsmetod), vilket är väldigt grovt
- Surgörning av gödsel ingår inte heller i beräkningarna, men är inte så vanligt i Sverige. Finns forskning (NV-uppdrag åt RISE, Erik Sindhøj) där man gör jämförelse med Danmark. I Sverige är det längre mellan gårdarna. Logistiken blir svårare och det är därför dyrare. Men skulle kunna vara en viktig åtgärd.
- Andra åtgärder som ej ingår i de svenska beräkningarna:
 - o Mer gastäta lager.
 - o Rening av utluften (ventilation) från stall.
 - o Nitrifikationshämmare vid spridning av gödsel. EU tror på denna, men svårt i Sverige. AgriWise.

Naturvårdsverket

- Uppdrag på RISE om ammoniak och metan. Finns lite kunskapsunderlag. Danskarna satsade mycket en period på detta. Kostnader för lantbrukarna.
- Studie om nitrifikationshämmare. Har tittat på olika åtgärder i olika konsultstudier.
- Metan från rötning (HS+RISE) – ej slutrapport än. Emissionsfaktorer för metan vid rötning. Enligt experterna blir det ökade utsläpp av metan i Sverige om stallgödseln rötas än om den sprids som stallgödsel. Detta p g a att vi redan har rätt effektiv lagring av stallgödsel i kombination av låg medeltemperatur. Lagring av rötresten leder till läckage. Den biogas som produceras vid rötning kan dock ersätta bränslen i andra sektorer.
- Våtmarker. Där tar de in arealer. Beräknas hur mycket utsläppen minskar. Återvätning är inte med i inventeringen än.

SLU

- Har analyserat de åtgärder som de kan beräkna. Generellt finns många stöd för olika åtgärder. Kan fånga upp arealer, men man kan missa arealer när man gör en åtgärd utan att ta stöd.
- Fånggrödor är bra exempel. Det har inte gjorts någon undersökning på länge om etablering och effekten av olika typer av fånggrödor. Nu blir det ännu mer diversifierat i och med införande av mellangrödor i stödsystemet. Strukturkalkning är ännu en åtgärd att beakta och där historiska data behövs.

Havs- och vattenmyndigheten

Inom regeringsuppdraget ”Stärkt uppföljning och effektivitet inom Lova (2023)”, redovisat på HaVs web, har man lämnat förslag på hur uppföljningen av olika åtgärder kan förbättras. Bland annat ges ett förslag till Regeringen att myndigheter ska samordna sig och att en myndighet ska få ett utpekat ansvar.

10 Övriga frågor

Inga övriga frågor togs upp.

11 Summering och kommande möte

Ordförande tackade samtliga deltagare för deras bidrag och ser fram emot kommande möte som kommer att ske hösten 2024.